

Minnet

KAN MAN SKRIVA sina memoarer om man inget minns? När min mamma dog var jag femton år. Då drabbades jag av en total minnesförlust vad gäller min mamma. Jag kan inte komma ihåg hur hon såg ut. Jag kommer inte ihåg hennes röst. Inte heller kan jag erinra mig någon situation där jag och mamma gjorde något tillsammans. Inte heller om hon hade varit arg eller ledsen på mig för någonting jag gjort. Inga mysiga stunder. Jag minns ingenting. Dessutom blev det ju så att jag också förträngt andra personer och händelser där min mamma var med. Detta drabbar särskilt mina bröder Magnus och Bengt som när jag skriver detta inte finns med i min verklighet då. När jag pratar med mina bröder verkar det som om Magnus kommer ihåg och skulle kunna berätta, medan Bengt verkar ha drabbats av samma minnesförlust som jag. Så länge pappa Kalle levde tänkte jag flera gånger att vi skulle sätta oss ned och att han skulle berätta om min mamma och om min barndom. Jag var också mycket intresserad av hur Kalle själv såg på sitt liv, men som det gärna blir med sådana saker. Det skall vi göra sedan, men det blir aldrig av. När så Kalle hade dött, fanns bara min farbror Per-Erik kvar, som den siste i den generationen. Jag pratade med honom flera gånger och tjtade om att han skulle skriva ner sina minnen. Jag åkte också hem till

honom i Oforsen och försökte inspirera honom att skriva ned sina minnen. Efter mycket tjat och flera år kom det tillslut två handskrivna brevsidor där han sammanfattade sina uppgifter om när han var född, när han gjorde värnplikten och när han träffade faster Anna etc. Jag förstod inte vilken svår uppgift jag hade bett honom om. Han var liksom jag dyslektiker och han hade hela sitt liv lidit av sitt handikapp.

Vad är det då jag mins? Jo jag minns sådana saker som jag berättat om för andra eller det som andra berättat för mig. Problemet med den typen av minnen är att man lägger till och tar bort lite varje gång, för att göra minnet lite bättre eller mer situationsanpassat. Sen drömmer jag en hel del. När man inte minns direkt så fungerar drömmarna som ett minne. Men drömmarna är ju verkligen inte att lita på.

Som sagt det blev aldrig något samtal med Kalle om hur han växte upp och inte heller kom vi oss för med att prata om hur han hade haft det under min och mina bröders uppväxt. I stället har jag skrivit några avsnitt där jag ikläder mig Kalles person. Vissa saker har Kalle berättat själv och vissa saker har jag antagit och trott att Kalle skulle ha svarat om jag bara hade kommit mig för att fråga.

Hagagatan

JAG VAKNADE av ett svagt rasslade från gardinstången när en vindil rörde gardinen. Ett indirekt solljus från fasaden på andra sidan gatan fyllde rummet. Från gatan och genom det på glänt stående fönstret hördes duvorna som kuttrade. Jag låg stilla och lyssnade. Sängen var varm, kudden hård och lakanen av styvt linne frasade lätt omkring mig. Det stoppade bomullstäckets kändes tungt. På avstånd hörde jag i tystnaden ett svagt ljud av en spårvagn som startade borta vid Sankt Eriksplan, först en acceleration sedan ett svagt ljud som kom närmare och närmare, därefter inbromsning som till slut gick över i ett stopp... tystnad... ny acceleration från Dalagatan. Ljudet blev nu starkare och spårvagnen stannade på Odenplan. Mina sinnen skärptes jag vaknade till, skulle färden fortsätta? Spårvagnen rullade ned för Odengatsbacken, ljudet blev starkare och jag hörde att farten var hög. Skulle bromsarna klara stoppet nere vid Sveavägen? Jag blev klarvaken och reste mig halvvägs upp i sängen. Ljudet av inbromsningen, först med elektrobromsen sedan förarens frenetiska vevande på den manuella bromsens ratt med vev och till slut det hårda ljudet av utströmmande sand mellan hjul och skenor. Jag var klarvaken och gick upp och ställde mig på golvet. Det var söndagsmorgon.

Hagagatan 3 är ett patricierhus byggt vid förra sekelskiftet. Åt gatan fanns en påkostad entré med en marmortrappa, en halv trappa upp, med marmorerade väggar och ekboaserade dörrar med fint snidade dörrromfattningar. På det första halv-

planet fanns en hiss och en portvaktslägenhet i vars dörr det fanns en lucka med glas för att om så vore kunna kontrollera in och utpasserande. Bakom portvakten till höger fanns ingången till vår lägenhet. Innanför dörren fanns en tolv meter lång hall med garderober på högern. Vid hallens slut till vänster låg köket med ved och gasspis. Till höger vid hallens slut gick man in i de två rummen med en takhöjd av tre och en halv meter, rummen som låg i fil men vinklade så att det första rummet hade fönster mot Hagagatan och det andra hade fönster åt Surbrunnsgatan. Från Surbrunnsgatan fanns en körport in på gården där det fanns ett gårdshus i enklare byggnadsstil. På gården fanns det lanterniner som ledde ned dagsljuset till en mekanisk verkstad som sträckte sig under gården och huset och ut mot Hagagatan. Det fanns fortfarande en långa med torrdass kvar på gården även om alla lägenheter i husen sedan länge hade vattentoalett.

Jag klädde mig och gick ut på gatan. Solvärmen hade ännu inte förmått att värma gatans alla stenfaser varför luften fortfarande var sval mellan husväggarna och stenläggningen som reflekterade nattens svalka. Allt var stilla och tyst. På Hagagatan bort mot Frejgatan fanns ett 10-tal bilar som kommit under kvällen och natten, dessa måste noggrant studeras för att se om det var några för oss, nya märken eller modeller. Visste man inte själv fanns det alltid någon på gatan som visste eller påstod sig veta vad det var för fordon man hade framför sig. Därefter vidtog en rundvandring på vårt territorium det vill säga den del av Vasastan som begränsades av Sveavägen, Odengatan, Norrtullsgatan och Frejgatan. Inom detta område kunde man känna sig någorlunda säker och riskerade inte att få stryk. Det fanns en del frizoner Vasaparken, Vanadislunden och Matteus Folkskola inklusive skolväg. Där kunde alla ungar röra sig fritt utan allt för stora konfrontationer.

När det gällde Observatoriekullen var saken mera oklar. Stjärngänget som bodde på Stjärngatan hade ett för litet område som egentligen bara omfattade kvarteret Spelbomskan. Därför samlades Stjärngänget med regelbundna mellanrum uppe på kullen vid den ståtliga centauern på kullens topp. När dom stått där en timme eller så och blivit upptäckta samlade vi ihop oss på Hagagatan hämtade fram våra träsvärd och sköldar och började den besvärliga marschen upp för den branta kullen under konstant stenkastning från de som stod på kullens topp. Eftersom vi för det mesta var många fler än Stjärngänget tog det inte så lång stund innan vi fördrivit Stjärngänget tillbaka dit där de hörde hemma.

Nu var det söndag och det var biografmatiné som gällde, antingen klockan ett eller klockan tre... Om man hade varit snäll under veckan och det fanns pengar i huset fick man veckopeng oftast en och femtio. Men om man av någon anledning inte fick någon veckopeng, ja då var goda råd dyra. Första åtgärden var att bege sig bort till mormor som bodde på Holländaregatan 24. Problemet med det var att man måste gå på en promenadväg från baksidan av Stadsbiblioteket alldeles i kanten av Observatoriekullen och fram till Holländargatans början, där riskerade jag att bli överfallen av några av Stjärngängets spanare. Det var många gånger som man blev jagad hela vägen ända in i mormors port. Men de förföljde mig aldrig upp i trapphuset. Sedan ringde jag på med andan i halsen. Mormor som var sömmerska sov gärna länge på söndagarna, så det var inte säkert att hon öppnade. Då fick man vända hem med oförättat ärende. Om hon öppnade var man alltid välkommen. Mormor hade för det mesta på sig en morgonrock och efter det att hon öppnat återvände hon till sängen. Om hon hade fått betalt av sina kunder, fina fruar i Vasastan, kunde hon skicka iväg mig att köpa ett paket Delfi i cigarettautomaten vid Blå Tornet på Drottninggatan. Då fick jag ofta behålla växeln som räckte

till en biobiljett. Men man måste ju stanna kvar en stund så man inte verkade girig. Om tanterna inte hade betalat fick jag vackert stanna längre, då blev det kaffe med bullar i köket, men någon bio blev det inte.

Biobesöken följde en sträng ritual. Alla pojkarna på gatan samlades strax efter nio, därefter drog man iväg från hemmaterritoriet. Första anhalten var de biografer som låg i hörnet Sveavägen-Odengatan. I gatukorsningen låg tre biografer, Lyran, Svea och Rialto. Utanför varje biograf ställdes det ut en lös skylt där dagens matiné annonserades. Vi kollade in skyltarna och diskuterade vad det kunde vara för sorts film som visades. Målet var att vi alla skulle enas om en film. Färden fortsatte längst Odengatan fram till hörnet Odengatan-Roslagsgatan. Där låg också tre biografer, Rex och Oden på Odengatan och Dixi på Roslagsgatan. Sedan vände vi tillbaka till Hagagatan. Om vi inte hade enats om någon film när vi kom åter till Hagagatan fortsatte vi vandringen upp för Odengatsbacken förbi Vasaparken och fram till Sankt Eriksplan där biograferna Plaza, Capitol och Påfågeln låg. Om vi inte då hade bestämt vilken film som skulle ses fick vi avstå från ettforeställningen och gå på trean istället. Då gick vi vidare över Sankt Eriksbron och bort till Fridhemsplan. På vägen passerades Riviera, Roxy, Strand Gnistan och slutligen Draken. Om vi då bestämt film begav vi oss hem för att äta frukost och därefter återsamlas för själva biobesöket. Efter bion drog vi hem till Hagagatan för att tillämpa vad vi lärt oss. Om det var en cowboyfilm blev det indianer och vita. Om det var en sjörövarfilm lekte vi just detta. Kalle Blomkvist och andra skurkfilmer gav oss »verktyg» att leka polis och tjuvar.

Alla portar och dörrar till gårdarna på Hagagatan var olåsta så man kunde obehindrat röra sig mellan de olika husen genom att »planka» från Hagagatan över gårdar och

komma ut på Sveavägen Det gick även bra att förflytta sig längs med Hagagatan från tex. nr 6 och komma ut ur porten nr 14. Det var utmärkt när man lekte och väldigt bra när någon försökte få tag i en. När dagen började närma sig sitt slut var det dags för alla att gå hem och äta middag.

Stallet i Belleveu. Trädgårdsmäster Ridder med fru och en anställd. Magnus Göran och Bengt samt Kalla Dalberg.

Om pappa Kalle var hemma hände det ofta att jag fick följa med till stallet för att fodra hästarna. Då fick jag åka bak på hans cykel och vi åkte Hagagatan fram till Sveaplan. Cederdalsgatan gick på en hög ås mellan två jättestora gropar. I gropen närmast Hagagatan låg Zackrissons hästdragna renhållningsåkeri och i den andra gropen fanns Landströms

Hyrverk, Stockholms sista hästhyrverk. Vi cyklade in bakom Flickläroverket och ned för en mycket brant gångstig. Cykeln hoppade och for och hjulen sladdade nedåt i slänten, så jag fick hålla mig hårt i pakethållaren. Väl nere i Bellevyparken var vi i Ridders handelsträdgård där stallet låg. Stallet var inrymt i halva den byggnad som i övrigt var handels-trädgårdens packningsrum och kontor. I stallet fanns fyra spiltor och två boxar. Hästarna ägdes av Sigvard Törnqvist och pappa Kalle jobbade extra som hästskötare, beridare och kusk.